

Sygn. akt VIII Pz 44/15

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Łanowy (spraw.)

Sędziowie: SSO Teresa Kalinka

SSO Grażyna Łazowska

po rozpoznaniu sprawy w dniu 29 października 2015 w G.

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie E. L. (L.)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek zażalenia powoda E. L. (L.)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 19 maja 2015 sygn. akt VI P 309/15

p o s t a n a w i a:

1. oddalić zażalenie

2. zasądzić od powoda na rzecz pozwanej kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym

(-) SSO Grażyna Łazowska (-) SSO Jolanta Łanowy (spraw.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

UZASADNIENIE

Powodowie : A. S. (1), E. S., A. S. (2), A. S. (3), E. L., J. L., J. K. (1), P. K., S. H., J. K. (2) domagali się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. kwot po 597,54 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel, z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2014r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podali, że byli zatrudnieni w Kopalni (...) i KWK (...) i po przejściu na świadczenia emerytalne nabyli prawo do bezpłatnego węgla (deputatu węglowego) na podstawie § 36 ust. 2 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Spółki Akcyjnej. Pozwana zaś jest następcą prawnym (...) Spółki Akcyjnej w G. i obecnie podstawą prawną dochodzonego świadczenia są § 10 Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004r. zawartego między zarządem (...) S.A. a organizacjami związków zawodowych oraz załącznik Nr 14 do Porozumienia. W dniu 6 lutego 2014r., w związku z trudną sytuacją ekonomiczną zakładu pracy, zarząd pozwanej spółki i organizacje związków zawodowych zawarły

porozumienie w trybie art. 9¹ k.p., na podstawie którego zmniejszono wymiar bezpłatnego węgla przysługującego osobom niebędącym pracownikami o jedną tonę rocznie na okres dwóch lat. Powodowie zarzucili, że z dniem 1 stycznia 2014r. roku nabyli prawo do bezpłatnego węgla w pełnym wymiarze 3 ton lub 2,5 ton za 2014r., zatem postanowienia porozumienia z dnia 6 lutego 2014r. nie mogą działać z mocą wsteczną.

Nakazem zapłaty z dnia 21 stycznia 2015r.. Sąd Rejonowy w Gliwicach (VI Np (...)) uwzględnił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

Na skutek wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty z dnia 21 stycznia 2015 roku utracił moc w stosunku do powodów J. L., E. L., A. S. (3).

Pismem z dnia 4 maja 2015 roku cofnięto pozew ze zrzeczeniem się roszczenia wobec powodów J. L., E. L., A. S. (3), wnosząc nadto o obciążenie pozwanej kosztami postępowania.

Postanowieniem z dnia 19 maja 2015r. sygn. VI P 129/14 Sąd Rejonowy w Gliwicach umorzył postępowanie w sprawie i zasądził od każdego z powodów na rzecz pozwanej po 135 zł tytułem poniesionych kosztów zastępstwa procesowego..

Sąd Rejonowy uznał, iż cofnięcie pozwu jest zgodne z prawem oraz nie narusza interesu powodów.

Z uwagi na powyższe, wobec skutecznego cofnięcia pozwu, Sąd Rejonowy – na mocy art. 355 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 203 k.p.c. i art. 469 k.p.c. – umorzył postępowanie w sprawie.

O kosztach orzeczono na mocy art. 98 kpc oraz § 11 ustęp 1 punkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.). Powodowie bowiem formalnie ulegli w sporze o zapłatę ekwiwalentu pieniężnego od pozwanej.

Sąd Rejonowy wskazał, iż umorzenie postępowania oznacza przegranie sprawy przez stronę powodową, jeżeli cofnęła pozew, zrzekając się roszczenia, albo jeżeli cofnięcie pozwu nastąpiło wskutek upadku podstawy faktycznej, który spowodował bezprzedmiotowość żądania. Wyjątkowo, za stronę przegrywającą sprawę należy uznać pozwanego, który w toku procesu spełnił dochodzone od niego świadczenie, czym zaspokoił roszczenie powoda wymagalne w chwili wytoczenia powództwa (orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 21 lipca 1951 roku, w sprawie C 593/51, opublikowane w OSN z 1952 roku, Nr 2, poz. 49; z dnia 6 listopada 1984 roku, w sprawie IV CZ 196/84, niepublikowane).

Powodowie w niniejszej sprawie domagali się jedynie ekwiwalentu pieniężnego i takim żądaniem Sąd był związany orzekając o kosztach cofniętego powództwa. Równocześnie, powodowie nie posiadali prawa do ekwiwalentu pieniężnego od pozwanej, albowiem zgodnie z § 7 pkt 1 i 2 załącznika Nr 14 do Porozumienia 20 grudnia 2004 roku przepisów niniejszego załącznika nie stosuje się do uprawnionych (emerytów, rencistów i innych osób), których prawo do bezpłatnego węgla realizowane jest na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz.U.2007.192.1379 ze zm.) ze środków budżetu państwa. Prawo do bezpłatnego węgla dla uprawnionych węgla dla uprawnionych nie ulega zmianie.

W konsekwencji, powodowie którzy u pozwanej wybrali asygnatę mogli domagać się od pozwanej jedynie świadczenia w naturze, które jest innym świadczeniem niż ekwiwalent pieniędzy (co dodatkowo potwierdza okoliczność, że powodowie którzy w toku sporu pobrali u pozwanej sporną tonę węgla w naturze zrzekli się w niniejszej sprawie roszczenia pieniężnego którego dochodzili). Z kolei powodowie którzy u pozwanej zrzekli się asygnaty byli uprawnieni do świadczenia od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W obu przypadkach bez możliwości jednostronnej zmiany sposobu realizacji uprawnienia. Inaczej mówiąc, roszczenie powodów o spełnienie świadczenia w innej formie – w razie braku zgody pozwanej jak w niniejszej sprawie – nie mogłoby odnieść skutku.

Również z mocy ustawy powodowie nie dysponowali prawem wyboru w zakresie sposobu spełnienia świadczenia, zatem nie przysługiwało im alternatywne roszczenie.

Zgodnie z art. 12 ust. 1, 3 i 7 wskazanej ustawy, byłemu pracownikowi kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r., uprawnionemu do bezpłatnego węgla, który uzyskał emeryturę lub rentę przed tym dniem, jest wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zwany dalej (...), oprócz emerytury lub renty, ekwiwalent pieniężny, z zastrzeżeniem ust. 2.

(...) Warunkiem otrzymania ekwiwalentu pieniężnego przez osobę, o której mowa w ust. 1 i 2, jest przedłożenie pracodawcy pisemnego oświadczenia o rezygnacji z uprawnienia do pobierania bezpłatnego węgla w naturze.

(...) Ekwiwalent pieniężny przysługuje również osobie, która po dniu wejścia w życie ustawy uzyska prawo do renty rodzinnej po emerycie lub renciście, który pobierał ekwiwalent pieniężny wypłacany przez ZUS.

Z kolei po myśli art. 13 ust. 1 ustawy, przedsiębiorstwo górnicze wydaje bezpłatny węgiel w naturze, który jest finansowany z dotacji budżetowej, uprawnionemu do jego otrzymania:

1) byłemu pracownikowi kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2015 r.

2) pracownikowi kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r. wchodzącej w skład przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 8 ust. 1, który uzyska emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2016 r. (...).

Na marginesie wskazano, iż realizacji świadczenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych uprawnieni powodowie mogli dochodzić bezpośrednio od zobowiązanego, co w niniejszej sprawie nie ma wpływu na rozstrzygnięcie.

Powództwo byłych pracowników zlikwidowanych kopalń o ekwiwalent pieniężny za bezpłatny węgiel jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c. Droga procesu cywilnego jest więc w takiej sprawie dopuszczalna i w takiej sytuacji zachodziłby brak legitymacji pozwanej, a nie niedopuszczalność drogi sądowej, która mogłaby prowadzić do przekazania sprawy właściwemu organowi na podstawie art. 464 § 1 k.p.c. – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2005 roku, w sprawie I UK 166/04, OSNP z 2005 roku, Nr 19, poz. 309). W rozpoznawanej sprawie brak było zatem przesłanek do przekazania sprawy według właściwości, nadto do stosowania art. 477 kpc.

Wreszcie, w niniejszej sprawie brak było podstaw do zastosowania art. 102 kpc. Należy podnieść za Sądem Najwyższym, iż wyjątek od zasady ponoszenia kosztów za wynik sprawy przewiduje art. 102 k.p.c., który pozwala w szczególnie uzasadnionych wypadkach na zasądzenie od strony przegrywającej tylko części kosztów lub nieobciążenie jej w ogóle kosztami; nadto przepis art. 102 k.p.c. nie może być rozszerzająco wykładany i wyklucza uogólnienie, a może być stosowany w zależności od konkretnego przypadku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1981 roku, w sprawie IV PZ 11/81, opublikowany w LEX nr 8307). W niniejszej sprawie nie zachodziła w ocenie Sadu I instancji okoliczność odstąpienia od poniesienia przez powodów kosztów postępowania, albowiem powodowie posiadają stały dochód w postaci emerytury (renty). Uwadze nie może ująć fakt, że powodowie, wytaczając powództwo byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, korzystali z fachowej pomocy prawnej. Sąd Orzekający stoi na stanowisku, że sam fakt, iż sprawa jest z zakresu prawa pracy nie uzasadnia zwolnienia powodów od kosztów zastępstwa procesowego, które poniosła strona pozwana. Zwolnienie z tego tytułu powodów od kosztów procesu naruszałoby zasadę równości stron w postępowaniu sądowym. Powodowie domagali się w sprawie zapłaty ekwiwalentu i wdanie się w spór przez pozwaną, podjęcie obrony (zgłoszenie żądania kosztów) oraz stan sprawy w toku skutkuje w okolicznościach sprawy odpowiedzialnością powodów z tytułu kosztów postępowania.

Zażalenie na postanowienie z dnia 19 maja 2015r. sygn. akt VI P 308/15 wniósł powód E. L. . Domagał się zmiany pkt 2 postanowienia i nieobciążanie go kosztami zastępstwa procesowego oraz obciążenie pozwanej kosztami postępowania w tym kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W treści zażalenia podniósł, że Sąd Rejonowy wadliwie zastosował normę z art. 98 k.p.c., uznając błędnie, iż powód przegrał sprawę. W ocenie skarżącego Sąd I instancji nie zbyt wnikliwie pochylił się nad okolicznościami w jakich doszło do cofnięcia powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia.

Pozwana wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Zażalenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy w pełni podziela argumentację Sądu I instancji zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

W ocenie Sądu II instancji, Sąd Rejonowy słusznie – w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu zawartą w art. 98 k.p.c. zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu) – zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej koszty zastępstwa procesowego. Sąd orzekający podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

Powód domagał się początkowo, jak zauważył Sąd Rejonowy ekwiwalentu za jedną tonę bezpłatnego węgla – do czego nie był uprawniony, a nie wydania jednej tony bezpłatnego węgla w naturze. Powództwo zostało wniesione w dniu 12 grudnia 2014r., podczas gdy już w dniu 10 grudnia 2014r. podjęta została przez Zarząd pozwanej uchwała nr (...), zgodnie z którą osoby uprawnione do deputatu węglowego mogły pobrać w terminie do 30 czerwca 2015r. taką ilość bezpłatnego węgla w naturze, o jaką zmniejszony został jego roczny wymiar za 2014 rok. Powód pobrał asygnatę już w marcu 2015r.

Pozwana, mimo iż zmniejszając przysługujący powodowi bezpłatny węgiel o jedną tonę dała mu powód do wytoczenia powództwa, ale wyłącznie o deputat węglowy w naturze, a ponadto jeszcze przed wniesieniem powództwa wycofała się z wcześniejszych postanowień i przywróciła prawo powoda do bezpłatnego węgla w poprzednim wymiarze.

Sąd Rejonowy słusznie zwrócił uwagę, że nie bez znaczenia jest fakt, iż powód od początku procesu był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, co zwiększało jego wiedzę prawniczą w niniejszej sprawie i pozwalało na lepszą ocenę szans wygrania procesu, nadto pozwalało ocenić konsekwencje jego przegrania.

Wprawdzie, jak wskazał Sąd Rejonowy, art.102 k.p.c. daje Sądowi możliwość całkowitego lub częściowego odstąpienia od obciążania strony przegrywającej kosztami procesu, jednak Sąd Rejonowy słusznie nie dopatrył się w przedmiotowej sprawie okoliczności pozwalających na zastosowanie tego przepisu.

Należy podkreślić, że sąd nie jest zobligowany do zastosowania powyższego przepisu art. 102 k.p.c., a jedynie ma taką możliwość, po rozważeniu całokształtu okoliczności sprawy. Sądy posiadają swobodę kształtowania orzeczeń o kosztach procesu, a więc i kosztach zastępstwa procesowego, samodzielnie decydują czy na gruncie konkretnej sprawy zachodzą owe "szczególne okoliczności" o jakich mowa w powoływanym wyżej przepisie, pozwalające na odstąpienie od obciążania strony przegrywającej kosztami postępowania.

W postanowieniu z dnia 24 października 2013r. sygn. IV CZ 61/13 (LEX nr 1389013) Sąd Najwyższy wskazał, iż hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania "wypadków szczególnie uzasadnionych", pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu.

W ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazał również, że „zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego” (vide postanowienie z 14 stycznia 1974r., II CZ 223/73, LEX nr 7379; postanowienie

Sądu Najwyższego z 13 października 1976r., sygn. IV Pz 61/76, LEX nr 7856; postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 1981r., sygn. IV Pz 11/81, LEX nr 8307; postanowienie Sądu Najwyższego 17 kwietnia 2013r., V CZ 132/12, LEX nr 1341732).

Taką wyjątkową okolicznością nie jest w niniejszym postępowaniu charakter sprawy, tj. fakt, że powód wywodzi swoje roszczenie ze stosunku pracy. Ustawodawca nie przewidział bowiem w zakresie postępowania odrębnego jakim jest postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy, żadnych przepisów szczególnych dotyczących zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony przeciwnej, gdy stroną przegrywającą jest pracownik. Pracodawca czy też inny podmiot pozwany przez pracownika ma bowiem pełne prawo do reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika, a ten z kolei do stosowanego wynagrodzenia z tego tytułu. Brak bowiem normatywnej podstawy szczególnego uprzywilejowania pracownika w przypadku, gdy jest on stroną przegrywającą proces.

Bez znaczenia jest okoliczność, że powód był przekonany o słuszności swoich żądań, gdyż z istoty każdego postępowania procesowego wynika jego sporność i zwykle niepewność rozstrzygnięcia, a każda strona wnosząca pozew jest z reguły przekonana o słuszności swoich żądań i konieczności wystąpienia do Sądu. Zatem subiektywne przekonanie o słuszności żądania nie jest z pewnością okolicznością o jakiej mowa w art. 102 k.p.c., w przeciwnym razie art. 102 k.p.c. miałyby zastosowanie w każdej sprawie, w której powództwo zostałoby oddalone.

Nadto powód mimo posiadania fachowego pełnomocnika nie wykazał w toku postępowania przed Sądem Rejonowym np. okoliczności świadczących o jego złej sytuacji majątkowej lub życiowej, która uzasadniałaby całkowite zwolnienie z ponoszenia kosztów procesu.

Reasumując należy wskazać, że Sąd Rejonowy rozważył wszystkie powyższe okoliczności a w konsekwencji wydał prawidłowe rozstrzygnięcie.

Mając to na względzie, zażalenie oddalono na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c.

W pkt 2 postanowienia, na podstawie § 13 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radców prawnych z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r., poz.461ze zm.), Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 60 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

(-) SSO Grażyna Łazowska (-) SSO Jolanta Łanowy (spraw.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia